

Основні принципи ризик-орієнтовного підходу системи управління якістю на підприємстві

Анна Лапа

*здобувачка освітньої програми «Якість, стандартизація та сертифікація»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: LapaAV@krok.edu.ua*

Леонід Віткін

*Науковий керівник
доктор технічних наук, професор кафедри управлінських технологій,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: Vitkin@krok.rdu.ua,
ORCID: 0000-0002-0731-1333*

Будь-яка організація починається з системи управління якістю і являє собою групу працівників з розподілом відповідальності, повноваженнями і взаємовідносинами, а також всіма необхідними ресурсами. Особливістю для формування системи управління в організації в цілому є місія та цілі організації, які повинні базуватись на політиці у сфері якості.

В умовах функціонування економіки з високим рівнем невизначеності підвищується й рівень негативного впливу різноманітних ризиків на підприємстві, що обумовлює необхідність переорієнтації підприємства на ризик-орієнтовний підхід з метою підвищення ефективності прийняття управлінських рішень що враховує ризики, які можуть виникнути в процесі діяльності організації та розробити заходів реагування на них. При ризик-орієнтованому підході ризик розглядається інтегральним чином. Це дозволяє діяти активно шляхом ранньої діагностики та оперативного реагування.

Особливої актуальності ця проблема набуває в сучасних умовах нестабільної економіки.

Об'єктом дослідження є система управління якістю на підприємстві.

Предметом дослідження є інтеграція ризик-орієнтовного підходу в систему управління якістю.

Метою дослідження є аналіз основних принципів ризик-орієнтовного підходу, вивчення можливих ризиків при прийнятті певних рішень на підприємстві та виявлення можливих шляхів ідентифікації ризиків та їх аналізу.

Для досягнення мети дослідження в роботі ставилися такі завдання:

- Провели аналіз бібліографічних даних для визначення поняття та основних принципів ризик-орієнтовного підходу.

- Проаналізували основні підходи аналізу ризиків.

На першому етапі досліджували базові принципи ризик-орієнтовного підходу на основі праць науковців, що присвячені управлінню ризиками. До них можна віднести: С.А. Мушнікова [7], В.Ф. Проскура [3], Е.І. Данілова [4] та ін. Проаналізували цілі і завдання ризик-орієнтовного підходу. Визначили сутність поняття ризику та управління ризиком. Визначили основні принципи аналізу ризиків і методи їх усунення.

На другому етапі процесі дослідження використовували такі наукові методи: аналізу та синтезу (для формування розуміння стосовно поняття ризик-орієнтовного підходу, та для визначення процедури, що застосовується при аналізі ризиків); системний підхід (при розробці та реалізації стратегії управління ризиками на підприємстві).

Провівши аналіз наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених, встановили, що існує досить багато визначень поняття терміну ризик-орієнтовний підхід, які відрізняються між собою, але більшість авторів сходяться до спільної думки і трактують термін, як оцінку якісних та кількісних характеристик ризиків, заходів та методів управління ними. В стандарті ISO 9001:2015 дане поняття визначається як реалізація організації комплексу узгоджених заходів і методів для управління і контролю численними ризиками (позитивними і негативними), що впливають на її здатність досягати запланованих цілей [1]. В працях С.А. Мушнікова ризик-орієнтовний підхід трактують як елемент культури управління безпекою розвитку підприємства спрямоване на формування управлінських компетенцій всіх рівнів управління підприємством для оцінки і аналізу рівня ризиків та виявлення й реалізації можливостей в досягненні цілей розвитку підприємства [7]. Е.І. Данілова розглядає даний підхід як спосіб дослідження економічних процесів, що спрямований на ідентифікацію причин зміни економічного стану підприємства та міри їх впливу на ефективність його діяльності [4]. А В.Ф. Проскура взагалі розглядає як процес прийняття управлінських рішень, які мінімізують несприятливий вплив зовнішніх та внутрішніх чинників на підприємство, а також знижують збитки, викликані випадковими подіями [3].

Ризик орієнтовний підхід як складова частина стандарту ISO 9001:2015 «Системи управління якістю. Вимоги» [1] спонукає приділяти більше уваги факторам системи управління якістю в рамках підходу заснованого на аналізі ризиків. Поняття «ризик» у контексті управління якістю можна розглядати як подію, яка у разі її реалізації може мати істотний вплив для досягнення підприємством цілей, і саме така подія може називатися «ризиковою подією».

Для того щоб управляти ризиками, тобто прогнозувати розвиток подій у майбутньому й вживати заходів для посилення їх позитивного ефекту та зменшення негативного, необхідно оцінити ризики, тобто проаналізувати їх. Основою метою аналізу ризиків встановити гранично допустимий ризик для певного виду випадків, а для досліджених і відомих факторів ризику – значення гранично допустимих значень ризику [3].

Існують такі підходи для аналізу ризиків: якісний, кількісний або комбінований. Якісний аналіз базується на тому, що спочатку проводиться ідентифікація ризиків, а потім вартісна оцінка наслідків ризику і розроблених заходів боротьби з ними. Якісний аналіз повинен проводитися на стадії розробки бізнес-плану.

Кількісний аналіз, який базується на інструментарії теорії ймовірності та математичної статистики, складається в числовому вимірі з впливу змін

ризикових факторів проекту на зміну ефективності проекту і спирається на базисний варіант бізнес-плану проекту та проведений якісний аналіз.

Якісний аналіз відповідає за ідентифікацію всіх можливих ризиків, а кількісний за виявлення розміру можливого збитку. На основі цих аналізів та оцінки рівня ризиків можна сформулювати уявлення про вплив загроз та ризиків на рівень його безпеки розвитку, що є підставою для прийняття ефективного управлінського рішення.

Таким чином застосування ризик-орієнтовного підходу в системі управління якістю підвищує ймовірність досягнення встановлених цілей за рахунок аналізу ризиків в рамках всієї системи й усіх процесів, і дозволяє отримувати більш стабільні результати й забезпечувати довіру споживачів.

Отже, на підставі проведеного дослідження можна зробити висновки що управління ризиками на підприємстві дасть можливість ідентифікувати наявні ризики, визначити рівень небезпеки зменшити їх негативний вплив на діяльність підприємства.

Ключові слова: ризик-орієнтовний підхід, система управління якістю, управління ризиками, аналіз ризику.

Список використаних джерел

1. Стандарти ISO 9001:2015 «Системи менеджменту якістю. Вимоги».
2. ДСТУ ISO 31000:2018 «Менеджмент ризиків. Принципи та настанови».
3. В. Ф. Проскура «Методологічні підходи до управління ризиками» 2017р: Економіка і суспільство, випуск №9.
4. Е. І. Данілова «Методологія ризик-орієнтованого підходу до управління економічною безпекою підприємства» 2018: Електронне наукове фахове видання з економічних наук «ModernEconomics», №12.
5. И. В. Болдырев «Управление рисками и возможностями в испытательной лаборатории» 2018г.
6. О. М. Герасименко «Інтеграція ризик-орієнтовного підходу до управління у процесі забезпечення економічної безпеки підприємства».
7. С. А. Мушнікова «Ризик-орієнтовне мислення як базисна основа інноваційності системи управління безпекою розвитку підприємства». Економічний вісник, 2019 р.